

Používanie rodovo citlivého jazyka na MTF STU v Trnave 2. 3. 2023

PhDr. Lucia Molnár Satinská, PhD.

Jazykovedný ústav Ľ. Štúra SAV, v. v. i.

lucia.molnar.satinska@juls.savba.sk,

lucia.molnar.satinska@gmail.com

Osnova – 1. časť

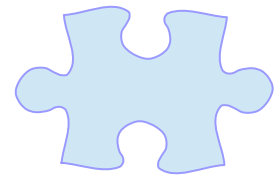
Prečo rodovo inkluzívny jazyk (RIJ)?

Východiská

Oblasti využívania RIJ → interná a externá sféra

Možnosti používania RIJ v slovenčine

Osnova – 2. část

Príklady z praxe

Základné pojmy

jazyk v. používanie jazyka

rodovo citlivé

rodovo vyvážené

rodovo neutrálne

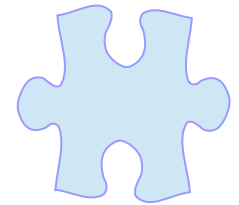
rodovo inkluzívne

Spoločenská diskusia

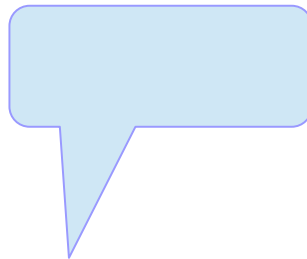
potrebnosť RIJ

hľadanie vhodných vyjadrovacích prostriedkov

zrozumiteľnosť

Motivácie používania rodovo inkluzívneho jazyka

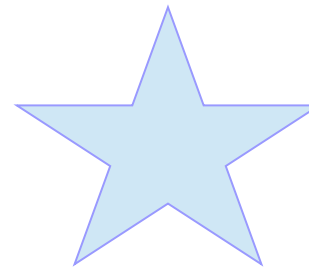
Vonkajšia potreba (napr. európske inštitúcie)

Vnútoraná potreba

... a ich kombinácie

Zopár vedeckých postrehov

- Psycholingvistické výskumy o mentálnej reprezentácii
- Zastúpenie žien a ich roly vo verejnom živote
- Rovnoprávnosť v medicíne, technológiách a iných oblastiach

Jazykové výzvy spojené s používaním RIJ

Komunikačné (obsahové)

- Oslovovanie (existuje ešte slečna?)
- Stereotypizácia (nežné vedkyne a silní vedci)
- Diskriminácia (ženy túto prácu nemôžu vykonávať...)

Gramatické

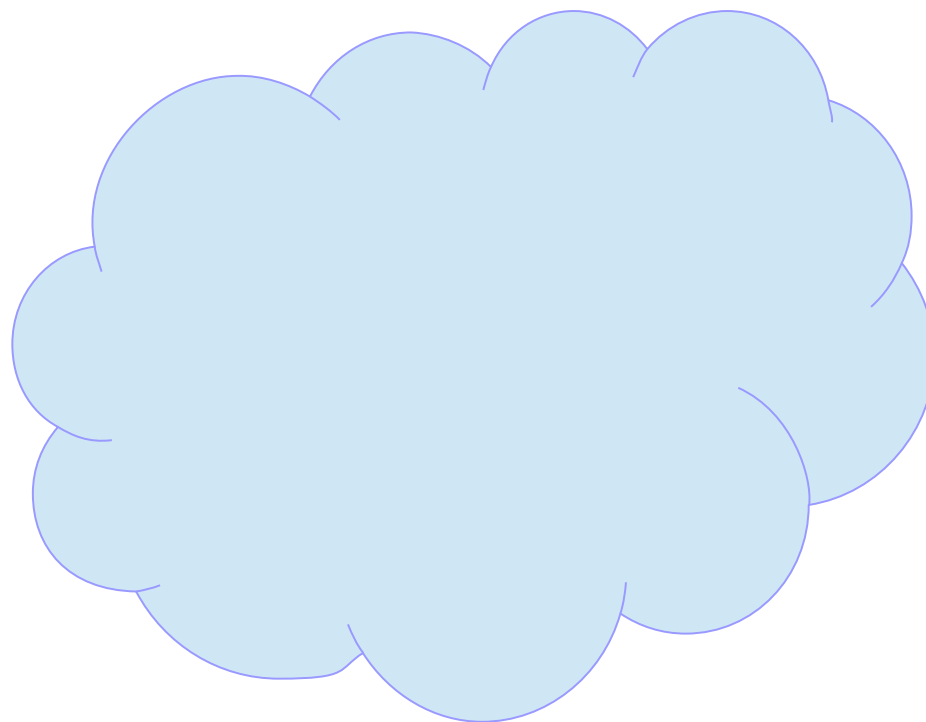
- Generické maskulínium (problém alebo efektné riešenie?)
- Ťažkopádnosť zdvojovania (vedci a vedkyne // vedecká obec)
- Skloňovanie (môžeme si dovoliť elipsy?)

Oblasti využívania RIJ interná a externá sféra

- legislatíva – problémová oblasť?
(právna v. jazyková logika)
- vnútorná administratíva – praktickosť a bezpečie
- verejná komunikácia – obraz i odkaz

Inšpirácie z iných jazykov?

Medzijazykový príklad

Angličtina: The president appointed new ministers.

Maďarčina: Az elnök kinevezte az új minisztereket.

Nemčina: Der Präsident / Die Präsidentin ernannte die neuen MinisterInnen.

Čeština: Prezident vyjmenoval nové ministry.

Prezidentka vyjmenovala nové ministryně.

Prezident / Prezidentka vyjmenoval/-a nové ministry/-ně.

Slovenčina:

Prezident vymenoval nových ministrov.

Prezidentka vymenovala nové ministerky.

Prezident/ Prezidentka vymenoval/-a nových/nové ministrov/ministerky.

Prezident / Prezidentka vymenoval/-a nových ministrov a nové ministerky.

Prezidentská kancelária oznámila zmeny na ministerských postoch.

Možnosti pre slovenčinu

- Generické maskulínium / generické feminínium
- Prechýľovanie a zdvojovanie
- Neutralizácia
- Striedanie
- Opis

Generické maskulínium

poslanci Uhorského snemu

katolícki kňazi

študenti*

psychiatri*

smetiari *

Morfológia slovenského jazyka

Ružička a kol., 1966

„Názvy ženských osôb sú spravidla feminína. Toto pravidlo sa do istej miery kríži s tendenciou, aby sa mužské osobné názvy využívali vedľa svojho vlastného, užšieho významu i ako súhrnné názvy osôb bez rozlíšenia pohlavia (učitelia = učitelia a učiteľky).“

s. 130

„Mužské pomenovania slúžia vo väčšine prípadov nielen ako názvy mužských osôb, ale i ako súhrnné pomenovania osôb bez rozlíšenia pohlavia: učiteľ, t. j. tak učiteľ, ako aj učiteľka; *učitelia* = učitelia a učiteľky. Majú teda užší aj širší význam, ktorý možno rozlíšiť len z kontextu. Ženské názvy majú v porovnaní s mužskými len užší rodový význam: *učiteľka* = žena v učiteľskom povolání, *učiteľky* = ženy v učiteľskom povolání. Tento protiklad bezpríznačného mužského a príznačného ženského pomenovania je pri prevažnej väčšine osobných názvov z rozličných okruhov:

... predavač — predavačka, robotník — robotníčka, nájomník — nájomníčka, lyžiar — lyžiarka, školák — školáčka, sudca — sudkyňa, huslista — huslistka, tanečník — tanečnica, volič — volička, kmotor — kmotra, švagor — švagrína, falošník — falošnica, cudzinec — cudzinka, černochoch — černoška, dedinčan — dedinčanka, Číňan — Číňanka, Prešovčan — Prešovčanka.“

s. 135

Generické femininum

pacientky s rakovinou maternice

tehotné studentky

amazonky

lexikografky*

učitel'ky*

kuchárky*

Prechýľovanie a zdvojovanie tvarov

vážení páni a vážené dámy

noví poslanci a poslankyne

vedci a vedkyne

diváčky a diváci

zamestnanci/-kyne*

Neutralizácia

vážení prítomní (ľudia*)

parlament // poslanecký klub

vedecká obec

publikum // personál

zamestnanectvo // čitateľstvo // študentstvo

ministerstvo*

Striedanie

psychológovia odporúčajú

psychologičky sa zhodujú

Opis

obvinená osoba

ľudia v susedstve

človek bez domova

Príklady z jazykovej krajiny

Bude aj Veľký fašiangový sprievod v maskách!

Zapojte sa a odprezentujte
ako komunity, krúžky,
ženšafy, manšafy, kolegyne
z práce, susedia z jedného
vchodu, ale aj ako odvážne
jednotlivkyne a jednotlivci!

5 POSCHODIE

5 RIADITEĽSTVO

SEKRETARIÁT PREDSEDU PREDSTAVENSTVA
A GENERÁLNEHO RIADITEĽA

NÁMESTNÍČKA PRE OŠETROVATEĽSTVO

NÁMESTNÍK PRE LIEČEBNO-PREVENTÍVNU
STAROSTLIVOSŤ

NÁMESTNÍK RIADENIA
PROCESOV A KONTROLY

NÁMESTNÍK HOSPODÁRSKO -
TECHNICKÉHO ÚSEKU

ORGANIZAČNÉ ODDELENIE

REFERÁT VEREJNÉHO OBSTARÁVANIA

PODATEĽŇA

HLADÁME DOBROVOLNÍKOV/-ČKY,

ktorí nám pomôžu s rôznymi aktivitami v našich komunitných centrách a zariadeniach v

- Bratislavskom (Plavecký Štvrtok),
- Žilinskom,
- Banskobystrickom,
- Košickom,
- Prešovskom kraji.

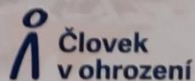
Pomáhať budeš pri vzdelávacích aktivitách a mentoringu vo vylúčených rómskych komunitách.

Čo k tomu potrebuješ?

- Zodpovednosť
- Empatiu
- Otvorenosť
- Energiu posúvať seba aj ostatných dopredu
- Silnú motiváciu pomáhať

Ako si Ťa predstavujeme?

- Máš viac ako 18 rokov (ak nie, potrebujeme súhlas Tvojho zákonného zástupcu)
- Si študent/študentka sociálnej práce/psychológie

Neštuduješ, nemáš vyštudované požadované odbory a nemáš skúsenosť s dobrovoľníctvom?

Nevadí! Stačí, ak sa nám ozveš a povieš nám o sebe viac. Radi Ťa tiež zaškolíme a zaučíme do nášho dobrovoľníckeho programu.

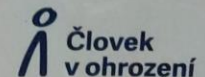
Naša koordinátorka dobrovoľníctva Magdaléna sa na Teba teší!

magdalena.lorinczova@clovekvoohrozeni.sk
0905 254 122

Dobrovoľnícku podporu vzdelávania rozvíjame v rámci projektu Rozvojom zručností a kariérového poradenstva k sociálnej inklúzii, ktorý získal grant z Nórska v sume 169 000 € a bol spolufinancovaný v sume 25 300 € zo štátneho rozpočtu SR.

**Spoločným úsilím k zelenej,
konkurencieschopnej a inkluzívnej
Európe**

www.norwaygrants.sk/ldi

Existujúce príručky I

Ako používať rodovo vyvážený jazyk 2015

http://www.ruzovyamodrysvet.sk/chillout5_items/1/5/9/9/1599_8a6542.pdf

Inkluzívna komunikácia v rámci GSR (Rada Európskej únie 2018)

https://www.consilium.europa.eu/media/35439/sk_brochure-inclusive-communication-in-the-gsc.pdf

Rodovo neutrálny jazyk v Európskom parlamente 2018

https://www.europarl.europa.eu/cmsdata/187110/GNL_Guidelines_SK-original.pdf

Všeobecné odporúčania I

- **Uvažovať rodovo inkluzívne už pri tvorbe textu**

- Premýšľať nad cieľovým publikom

Komu je text určený? Koho chcem osloviť?

Do akej miery si môžem dovoliť experimentovať?

Môže použitie RIJ prekážať v prijatí toho, čo chcem odkomunikovať?

- Otvoriť sa viacerým možnostiam a nezažívať sklamanie, keď to nevyjde :)

Všeobecné odporúčania II

- Test otočením (povedali by sme toto aj o mužoch?)

Otázka pre futbalistku ukončujúcu kariéru: „Koľko vreckoviek ste slzami zamočili, kým ste boli schopná s tým vyjsť pred ľuďmi?“ (futbalsfz.sk)

Otázka pre jazykovedca: „Nie je zvykom, že muži majú radi slovenský jazyk ako predmet. Kedy u vás vznikla láska k slovenčine?“ (pravda.sk)

- Hľadanie a používanie synonym
- Eliptické vyjadrenia
- Nepriliehavá gramatika
- Zdvojovanie, feminizácia, neutralizácia – ich striedanie

Kto používa rodovo inkluzívny
jazyk?
Komu je určený?

Formuláre

Korešpondencia
Pozvánky
Výzvy

Oslovenia

<https://www.dm-vzdelavanie.sk/>

Kam na vysokú?

DEŇ
OTVORENÝCH
DVERÍ MTF STU
16.2.2023

**Študuj kvalitne a
bezplatne v štandardnej
dĺžke štúdia.**

www.studujmtf.sk

INTERREG V-A
SLOVENSKÁ REPUBLIKA
ČESKÁ REPUBLIKA

EURÓPSKA ÚNIA
EURÓPSKY FOND
REGIONÁLNEHO ROZVOJA

SPOLOČNE BEZ HRANÍČ

**CHCEŠ SA POSUNÚŤ VPRED ZÍSKAŤ
MEDZINÁRODNÝ CERTIFIKÁT?**

SI ŠTUDENT BC. ALEBO ING. ŠTÚDIA?

**3 UNIVERZITY SA SPOJILI A
VYTVORILI JEDINEČNÝ VZDELÁVACÍ
MODUL PRÁVE PRE TEBA.**

OSTRAVSKÁ
UNIVERZITA
FILOZOFICKÁ FAKULTA

STU
MTF

Zaregistruj sa na zimný
semester 2022/2023 a
získaj nové znalosti v
oblastiach:

- adaptabilita a flexibilita
- tímová spolupráca
- time manažment

Pre registráciu na
online Kurz pre študentov
naskenuj QR kód.

Podcast MTF STU

s našimi študentami

V tomto podcaste sa dozviete informácie o štúdiu na fakulte priamo od našich študentov (integrovaná bezpečnosť, materiály a priemyselné inžinierstvo a manažment). Čo našich hostí zaujalo pri výbere vysokej školy? Ako sa dá zvládať vysokoškolská matematika a fyzika? Aj o tomto je dnešný podcast.

Prajeme Vám príjemné počúvanie.

Oznamy

“

Nový prodekan na MTF STU

doc. Ing. Ladislav
Morovič, PhD. je
novým prodekanom
pre zahraničné
projekty a zahraničné
vzťahy

Srdečne
blahoželáme.

STU
MTF

www.mtf.stuba.sk

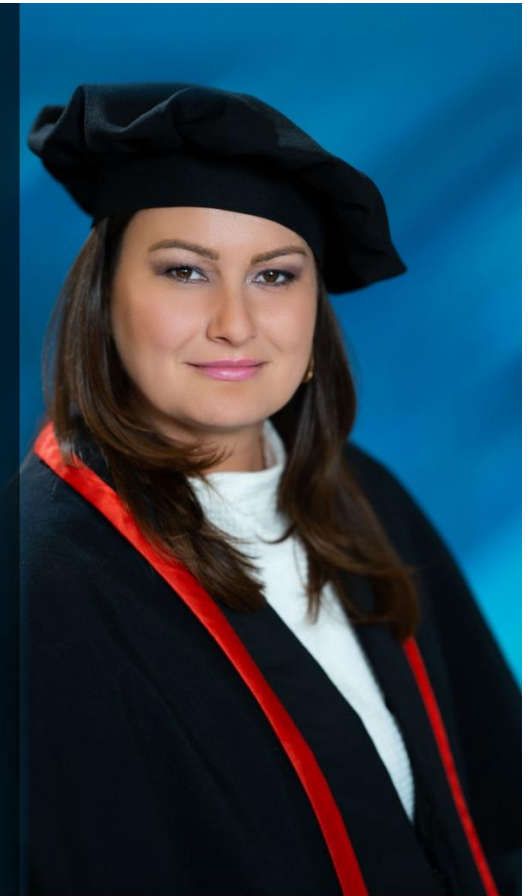
“

Nová prodekanka na MTF STU

doc. Ing. Dagmar
Babčanová, PhD. je
novou prodekankou
pre vzdelávanie

Srdečne
blahoželáme.

STU
MTF

www.mtf.stuba.sk

Rektor ocenil študentky/ študentov STU

Za MTF bola
v kategórii
mimoriadna činnosť
pri rozvoji alebo
propagácii STU
ocenená

**Ing. Veronika
Kvorková.**

Srdečne blahoželáme.

 STU
MTF

www.mtf.stuba.sk

Internetové stránky inštitúcií

[Www.juls.savba.sk](http://www.juls.savba.sk)

<https://www.upsvr.gov.sk/>

<https://clovekvoohrozeni.sk/kto-sme/>

<https://www.mtf.stuba.sk/>

Ocenenia

Vedec roka

Učiteľ roka

VEDEC ROKA SR 2022

STU
MTF

UČITEĽ ROKA

2022 NA MTF STU
SO SÍDLOM
V TRNAVE

Nominácie prebiehajú do 22.2.2023,
všetci nominovaní učitelia, resp. vedeckí
pracovníci budú zaradení do hlasovania,
ktoré sa uskutoční od 23. do 26.2.2023.

TOP 30

finalistov

Adam HERCEG
Stredná odborná škola
pedagogická Modra

Anna MARUŠKOVÁ
ZŠ Dumbierska
Banská Bystrica

Bibiana RUSNÁKOVÁ
ZŠ Veľký Biel

Oľga BYSTRJANSKA
ZŠ s MŠ A. Vagaňa
Detva

Ivica DAFČIKOVÁ
ZŠ P. O. Hnevostová
Trstená

Juraj MAZÁK
Súkromná základná škola
Združ

Zuzana KOVÁČOVÁ
Spojená škola Mierová
Svit

Dagmar Balatová
Gymnázium Púchov

Miriam LIDAJOVÁ
Obchodná akadémia
Považská Bystrica

Iveta ŠTEFANČINOVÁ
Gymnázium J. A. Bafu
Partoňské

Ingrid RIGÁNOVÁ
SOS J. A. Bafu
Partoňské

Milan SISKA
ZŠ Nám. A. Hlinku
Ružomberok

Judita NAGYOVÁ RACI
ZŠ Lehnice

Zuzana BRHLÍKOVÁ
ZŠ Námia
Banská Bystrica

Patrícia AMBRÓZ
Evanjelická SS
Liptovský Mikuláš

Veronika PALKOVÁ
Súkromná ZŠ OSA,
Mukačevská Prešov

Zuzana SZOMBATHOVÁ
SS Slančíkovej
Nitra

Daniela BANASOVÁ
ZŠ Holičska
Bratislava

Lucia ČASNOCHOVÁ
Bratislava

Katarína BRESTOVSKÁ
Deutsche Schule
Bratislava

Martina MAGOVÁ
Špeciálna základná škola
Ružomberok

Pavol MICHAL
ZŠ s MŠ M. Hella
Slávnické Bane

Zuzana HODASOVÁ
ZŠ s MŠ Ul. sv. Gerazda
Žilina

Jozef KOLLÁR
ZŠ so športovým
zameraním Skalica

Rastislav OČENÁS
ZŠ Pomerianska
Sľač

Anna ŠUNDOVÁ
Stredná škola
Bratislava

Jaroslava DURIČOVÁ
ZŠ Mirka Nešpora
Prešov

Ľudmila REITEROVÁ
Gymnázium Štrpákov

Jaroslava SRNÍČKOVÁ
ZŠ Korňa

Ľudmila ŠTUPAKOVÁ
ZŠ Divín

UČITEĽ SLOVENSKA
GLOBAL TEACHER
PRIZE

POD ZÁŠTITOU

ORGANIZÁTORI

PARTNERI

Smernice
Právne texty
Štatúty

Články

Ďakujem za pozornosť!